

TIJORAT BANKLARI MAHSULOTLARIGA TA'SIR QILADIGAN IQTISODIY OMILLAR

PhD, Xujamuratov Abbos Mardonovich

ATB "O'zsanoatqurilishbank"

Buxgalteriya hisobi va hisoboti departamenti direktori

Annotatsiya. Tijorat banklari mahsulotlari, yangi texnologiyalar va iqtisodiy o'zgarishlarga moslashgan holda doimiy ravishda rivojlanmoqda. Ushbu maqola banklarning mahsulotlariga ta'sir qiladigan ichki va tashqi omillarni tahlil qiladi. An'anaviy, innovatsion (raqamli) va yashil kredit mahsulotlari orasidagi asosiy farqlarni ko'rsatib, har bir turdagi mahsulotning xususiyatlari va maqsadlari haqida so'z yuritiladi. Shuningdek, maqola tijorat banklarining mahsulotlarining samaradorligini oshirish, raqobatdoshligini kuchaytirish va mijozlarga yaxshiroq xizmat ko'rsatish uchun zarur bo'lgan strategik takliflarni keltiradi.

Kalit so'zlar: Tijorat banklari, kredit mahsulotlari, innovatsion mahsulotlar, yashil kreditlar, raqobatdoshlik, iqtisodiy omillar, texnologik taraqqiyot, bank strategiyasi.

Tijorat banklari iqtisodiyotning markaziy qismlaridan biri hisoblanadi. Ular nafaqat mijozlarga xizmat ko'rsatish, balki mamlakatning moliyaviy barqarorligini ta'minlashda ham muhim rol o'ynaydi. Tijorat banklari mahsulotlari, asosan, turli moliyaviy xizmatlardan iborat bo'lib, ularning har biri bozorda turli talab va takliflarga qarab shakllanadi. Ushbu mahsulotlarning muvaffaqiyatli ishlashi va foyda keltirishi ko'plab omillarga bog'liq.

Tijorat banklari mahsulotlariga ta'sir qiladigan omillar, iqtisodiy, siyosiy, ijtimoiy va texnologik omillarni o'z ichiga oladi. Masalan, inflyatsiya, foiz stavkalari, mamlakat ichki va tashqi siyosati, moliyaviy xatarlar, raqobat darajasi va mijozlarning xatti-harakatlari bularning barchasi bank mahsulotlarining

muvaffaqiyatiga yoki muvaffaqiyatsizligiga ta'sir qiladi. Shuningdek, texnologiyaning rivojlanishi, yangi moliyaviy innovatsiyalar va raqamli bank xizmatlari ham tijorat banklarining mahsulotlariga bo'lgan talabni shakllantiradi.

Shu nuqtai nazardan, tijorat banklari mahsulotlariga ta'sir qiladigan omillarni tahlil qilish, banklarning strategik rejalari va rivojlanish yo'nalishlarini to'g'ri belgilashga yordam beradi. Bu o'z navbatida banklar uchun foydali bo'lishi, mijozlarga sifatli xizmat ko'rsatishi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashi mumkin.

Bank tizimida kredit mahsulotlari bozor muhiti, mijozlar ehtiyojlari va ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarning o'zgarishiga moslashib, doimiy ravishda rivojlanib bormoqda. An'anaviy, innovatsion va yashil kredit mahsulotlari har birining o'ziga xos xususiyatlari va maqsadlariga ega bo'lgan turli toifalarni ifodalaydi. Ular orasidagi asosiy farqlar quyidagilardan iborat:

An'anaviy kredit mahsulotlari. An'anaviy kredit mahsulotlari - bu banklar o'z mijozlariga klassik moliyaviy modellar asosida taqdim etiladigan standart kreditlardir. Ular qarz oluvchilarning keng doirasiga qaratilgan bo'lib, ko'pincha uy-joy, avtomobillar, biznes va boshqa ehtiyojlar uchun ishlatiladi.

Innovatsion (raqamli) kredit mahsulotlari. Kredit berish jarayonini yanada moslashuvchan, tez va qulayroq qiladigan yangi texnologiya va usullardan foydalangan holda innovatsion kredit mahsulotlari ishlab chiqiladi. Bunday mahsulotlar mijozlarga xizmat ko'rsatishni yaxshilash uchun sun'iy intellekt, blokcheyn texnologiyalari va onlayn platformalardan foydalanishni o'z ichiga oladi.

Yashil kredit mahsulotlari. Yashil kredit mahsulotlari ekologik barqaror va energiya tejaydigan loyihalarni moliyalashtirishga qaratilgan. Bunday kreditlar yashil iqtisodiyotga o'tishni qo'llab-quvvatlaydi va barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishga hissa qo'shadi. Yashil kreditlar energiya tejovchi binolarni qurish, qayta tiklanadigan energiyadan foydalanish yoki yashil

texnologiyalarni rivojlantirish kabi zaharli gazlarni kamaytiradigan loyihalarni moliyalashtirish uchun beriladi

Tijorat banklari mahsulotlariga ta'sir qiladigan omillar tahlili – bu banklar mahsulotlarini ishlab chiqish, marketing va sotishga kiritish jarayonidagi turli xil tashqi va ichki omillarni o'rganishni ham qamrab oladi. Bu tahlillar banklar uchun muhim, chunki u raqobatdoshlikni oshirish, mijozlar talablariga mos keluvchi mahsulotlar yaratish va moliyaviy natijalarni yaxshilashga yordam beradi.

Ichki omillar	Tashqi omillar
a) Bankning strategiyasi va maqsadlari:	a) Raqobat muhiti;
b) Bank xodimlari va ixtisoslashgan bilimlar:	b) Iqtisodiy muhit;
	v) Huquqiy va normativ muhit;
v) Moliyaviy resurslar:	g) Mijozlar talablari va ehtiyojlari;
	d) Texnologik taraqqiyot.

Tijorat banklari mahsulotlariga ta'sir qiladigan omillar tahlili banklarning muvaffaqiyatli faoliyati uchun juda muhimdir. Ichki omillar, jumladan, bankning strategiyasi, xodimlarining malakasi, va moliyaviy resurslar bank mahsulotlarini ishlab chiqish va bozorda samarali joriy etish jarayonlariga bevosita ta'sir qiladi. Tashqi omillar esa, raqobat muhiti, iqtisodiy sharoit, huquqiy va normativ talablar, mijozlar ehtiyojlari va texnologik taraqqiyot kabi omillarni o'z ichiga oladi. Ushbu omillarni to'g'ri tahlil qilish va ularga mos ravishda bank mahsulotlarini ishlab chiqish banklar uchun raqobatdoshlikni oshirish, mijozlarga yaxshiroq xizmat ko'rsatish va moliyaviy natijalarni yaxshilashda yordam beradi. Banklar uchun innovatsiyalar va bozor ehtiyojlarini hisobga olish, ularning strategik rejalari va moliyaviy rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladi.

Tijorat banklarining mahsulotlariga ta'sir qiladigan omillar tahlili banklarning muvaffaqiyatli faoliyatini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Banklar

uchun an'anaviy, innovatsion va yashil kredit mahsulotlarining har biri o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, iqtisodiy va texnologik sharoitlar, mijozlar talablarini qondirish va atrof-muhitga ta'sirni kamaytirish nuqtai nazaridan ishlab chiqiladi.

An'anaviy kreditlar barqaror va keng tarqalgan bo'lsa, innovatsion (raqamli) kreditlar va yashil kreditlar esa, yangi texnologiyalarni va ekologik maqsadlarni hisobga olgan holda, bank mahsulotlarini diversifikatsiya qilishga yordam beradi. Innovatsion kreditlar texnologiyalardan foydalangan holda mijozlarga tezkor, shaxsiylashtirilgan xizmatlarni taklif etishga imkon beradi, yashil kreditlar esa ekologik barqaror rivojlanishga hissa qo'shadi.

Bundan tashqari, banklarning mahsulotlarini ishlab chiqish jarayonida ichki va tashqi omillarni hisobga olish zarur. Ichki omillar, jumladan bankning strategiyasi, xodimlarining malakasi va moliyaviy resurslari samarali mahsulotlar yaratish uchun muhimdir. Tashqi omillar esa, iqtisodiy sharoitlar, huquqiy normativlar, mijozlar ehtiyojlari va texnologik taraqqiyot kabi faktorlarni o'z ichiga oladi.

Bu borada qo'yidagi tavsiyalarni hisobga olish o'rinli bo'ladi, jumladan:

Birinchidan, texnologiyalarni integratsiya qilish: Banklar innovatsion (raqamli) mahsulotlarni ishlab chiqish va xizmatlarni tezlashtirish uchun sun'iy intellekt, blokcheyn va onlayn platformalarni yanada faolroq qo'llashlari kerak.

Ikkinchidan, yashil iqtisodiyotga investitsiya: Yashil kreditlar va ekologik loyihalarni moliyalashtirishni kengaytirish orqali, banklar nafaqat ekologik barqarorlikni ta'minlaydi, balki yangi bozor imkoniyatlariga ega bo'lishlari mumkin.

Uchinchidan, bank xodimlarini malakasini oshirish: Yangi texnologiyalar va bozor tendensiyalarini tushunish bank xodimlarining samaradorligini oshiradi va mijozlarga yanada yuqori sifatli xizmat ko'rsatishga yordam beradi.

To'rtinchidan, xarajatlarni optimallashtirish: Banklar o'z xarajatlarini kamaytirish va samaradorlikni oshirish uchun jarayonlarni avtomatlashtirish va resurslarni optimallashtirishga katta e'tibor qaratishlari lozim.

Beshinchidan, yangi mahsulotlarni rivojlantirishda huquqiy me'yorlarni hisobga olish: Banklar yangi kredit mahsulotlarini ishlab chiqishda va ularni bozorda joriy etishda huquqiy va normativ me'yorlarga to'liq rioya qilishlari kerak.

Bu tavsiyalar banklarga o'z mahsulotlarini bozorga moslashtirish, raqobatdoshlikni oshirish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda yordam beradi.